

Skörd för ekologisk och konventionell odling 2015

JO0608

I denna beskrivning redovisas först allmänna uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Allmänna uppgifter	2
A.1	Ämnesområde	2
A.2	Statistikområde	2
A.3	SOS-klassificering	2
A.4	Statistikansvarig	2
A.5	Statistikproducent	2
A.6	Uppgiftsskyldighet	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
A.8	Gallringsföreskrifter	3
A.9	EU-reglering	3
A.10	Syfte och historik	3
A.11	Statistikanvändning	3
A.12	Uppläggning och genomförande	4
A.13	Internationell rapportering	4
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	5
B	Kvalitetsdeklaration	5
B.0	Inledning	5
B.1	Innehåll	5
1.1	Statistiska målstorheter	5
1.1.1	Objekt och population	5
1.1.2	Variabler	5
1.1.3	Statistiska mått	6
1.1.4	Redovisningsgrupper	6
1.1.5	Referenstider	7
1.2	Fullständighet	8
B.2	Tillförlitlighet	8
2.1	Tillförlitlighet totalt	8
2.2	Osäkerhetskällor	8
2.2.1	Urval	8
2.2.2	Ramtäckning	9
2.2.3	Mätning	9
2.2.4	Svarsbortfall	10
2.2.5	Bearbetning	10
2.2.6	Modellantaganden	12
2.3	Redovisning av osäkerhetsmått	12
B.3	Aktualitet	13

3.1	Frekvens	13
3.2	Framställningstid	13
3.3	Punktlighet	13
B.4	<i>Jämförbarhet och sammanvändbarhet</i>	13
4.1	Jämförbarhet över tiden.....	13
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	13
4.3	Sammanvändbarhet med annan statistik	14
B.5	<i>Tillgänglighet och förståelighet</i>	15
5.1	Spridningsformer.....	15
5.2	Presentation	15
5.3	Dokumentation	15
5.4	Tillgång till primärmaterial	15
5.5	Upplysningstjänster	15

A Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Jord- och skogsbruk, fiske

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Jordbrukets produktion

A.3 SOS-klassificering

Tillhör Sveriges officiella statistik (SOS) Ja

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100).

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Jordbruksverket
Postadress: 551 82 Jönköping
Besöksadress: Vallgatan 8
Kontaktperson: Ann-Marie Karlsson
Telefon: 036 - 15 59 33
E-post: ann-marie.karlsson@jordbruksverket.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån
Postadress: 701 89 Örebro
Besöksadress: Klostergatan 23
Kontaktperson: Gerda Ländell
Telefon: 019 - 17 68 07
Telefax: 019 - 17 70 87
E-post: gerda.landell@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Arbete med framtagning av gallringsföreskrifter pågår.

A.9 EU-reglering

Enligt Rådets förordning (EG) nr 834/2007 av den 27 juni 2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 2092/91 är medlemsstaterna skyldiga att rapportera statistikuppgifter om ekologisk produktion. I denna förordning preciseras dock inte exakt vilka uppgifter som ska rapporteras. Rapportering ska ske till Eurostat enligt en upprättad mall.

Medlemsländerna ska årligen skicka statistik gällande certifierad ekologisk produktion från omställda arealer till Eurostat senast sista juni året efter referensåret. I förordningen (EG) nr 889/2008 finns regler för ekologisk produktion, märkning och kontroll av de produkter som avses i (EG) nr 834/2007.

A.10 Syfte och historik

Uppgifter om skörd vid ekologisk odling har sedan 2003 samlats in från urval av jordbruksföretag med denna odlingsform. Huvudsyftet är att framställa statistik om skörd för den ekologiska odlingen. Samma metoder används som för den ordinarie officiella skördestatistiken. I samband med framtagning av skördenivåer för ekologisk odling har motsvarande uppgifter för den konventionella odlingen beräknats.

Den framtagna skördestatistiken för ekologisk och konventionell odling visar skördenivåer vid praktisk odling. För att kunna göra en rättvisande jämförelse av själva odlingsmetoderna bör flera olika aspekter vägas in. Förutsättningarna för ekologisk odling – jämfört med konventionell – varierar mellan slättbygd och skogsbygd och mellan olika delar av landet.

A.11 Statistikanvändning

Uppgifter om skördenivåer vid ekologisk och konventionell odling används då kalkyler för olika odlingsmetoder tas fram. Tidigare har skördeuppgifterna för ekologisk odling i första hand baserats på resultat från försöksodlingar.

Användare av skördestatistik för ekologisk och konventionell odling samt exempel på användning:

- Jordbruksverket: Indata i ekonomiska kalkyler, underlag för framtida jordbrukspolitiska bedömningar (bland annat för framtagning av nivåer

för ersättning vid ekologisk odling). Underlag för utvärdering av effekterna av olika stödformer.

- SCB: Indata som beräkningsunderlag vid framtagning av statistik om odlingsåtgärder.
- Lantbruksuniversitet, lantbruksskolor: Undervisning, rådgivning, forskning inom flera områden, underlag för kalkyler.
- Rådgivningsorganisationer, hushållningssällskapen m.fl.: Rådgivning.
- Företag för handel och vidareförädling: Export/importplanering, planering av mottagning och lagring, marknadsbevakning.
- Lantbruksföretag: Jämförelse av gårdens avkastningsnivåer med årets hektarskördar för ekologisk och konventionell odling, indata i bidragskalkyler för olika grödor.
- Övrig användning: Uppgifterna ingår som en del i den allmänna information som den officiella statistiken täcker in. Användare här är bland annat massmedia, allmänhet och jordbrukets egna organisationer.

A.12 Uppläggning och genomförande

Uppgiftsinsamlingen görs samordnat med och enligt samma metoder som den ordinarie skördestatistiken.

Datainsamlingen om den ekologiska odlingen sker genom att jordbrukarna lämnar sina skördeuppgifter på ett frågeformulär på webben eller genom telefonintervjuer utförda av SCB:s intervjuare. I månadskiftet september/oktober får uttagna jordbruksföretag ett brev med ett personligt lösenord till en egen internetsida. Jordbrukare som inte svarar via internet kontaktas per telefon.

Information samlas in om totala bärgade kvantiteter av varje gröda som odlats med ersättning för ekologisk odling (certifierad ekologisk odling, omställd och under omställning, samt kretsloppsriktad produktion). Uppgift om kvantiteternas vattenhalter respektive torrsubstanshalter samlas också in.

Med ledning av företagets grödarealer beräknas företagets hektarskörd för varje gröda. Arealuppgifterna är i regel desamma som lantbrukaren redovisat i sin ansökan om ersättning för ekologisk odling tidigare under året och dessa grödarealer finns ”förtryckta” på internetsidan. Om det skett förändringar finns det möjlighet att ändra till en korrekt arealuppgift.

För beräkning av total ekologisk skörd från omställda ekologiska arealer har uppgifter från underlaget till det Statistiska meddelandet ”Ekologisk växtodling 2015” JO 13 SM 1601 använts. Underlaget inhämtas av Jordbruksverket från de tre godkända kontrollorganen, Kiwa Sverige AB, HS Certifiering AB och SMAK AB.

För beräkning av total skörd för den ekologiska odlingen har dessutom grödarealer från Jordbruksverkets administrativa register för ersättning för ekologisk odling använts.

A.13 Internationell rapportering

Rapportering till Eurostat en gång per år, se avsnitt A.9. Rapporteringen omfattar de produkter som odlingen resulterar i som får märkas och säljas på

marknaden med EU:s logotyp för ekologisk produktion.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Inför 2016 års skördeundersökning har en omfattande modernisering av webb-systemet för insamling av uppgifter genomförts. I beräkningshjälpen för skörd av grönfoder och skörd av vall finns nu rymdvikter förinlagda så att omräkning från volym till vikt underlättas. På så sätt minskas risken för att orimliga värden registreras.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

Denna statistik redovisar 2015 års total- och hektarskördar för ekologisk och konventionell odling för spannmål, trindsäd, oljeväxter, matpotatis och slåttervall, både för riket totalt och med regional uppdelning. Statistiken baseras på uppgifter som har samlats in via landsomfattande undersökningar.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

- hektarskördar 2015 för olika grödor
- totalskördar 2015 för olika grödor
- andel obärgade arealer 2015 för olika grödor (ej slåttervall)

1.1.1 Objekt och population

Den population som statistiken om skörd för ekologisk odling ska belysa utgörs av jordbruksföretag med odling av de aktuella grödorna med ersättning för ekologisk odling (certifierad ekologisk odling, omställd eller under omställning, samt kretsloppsinriktad produktion) under 2015.

Den population som statistiken om skörd för konventionell odling ska belysa, utgörs av jordbruksföretag med odling av de aktuella grödorna med konventionell odling. Statistiken bygger på en specialbearbetning av ordinarie skördeundersökningar 2015. Areal för vilken det inte sökts ersättning för ekologisk odling har vid bearbetningen betecknats som konventionell odling.

Med jordbruksföretag avses en inom jordbruk, husdjursskötsel eller trädgårdsodling bedriven verksamhet under en och samma driftsledning.

1.1.2 Variabler

De huvudvariabler som redovisas är:

- odlad areal (hektar)
- totalskörd (ton)
- hektarskörd (kg/ha)
- hektarskörd (kg/ha) reducerad, endast för matpotatis
- obärgad areal (hektar och procent)
- areal skördad som grönfoder (hektar och procent), endast för spannmål, trindsäd och oljeväxter

- areal betesvall (hektar och procent), endast för vall
- ej utnyttjad vallareal (hektar och procent), endast för vall.
- medelfel (procent)
- andel ekologiskt odlad areal av total grödareal (procent)
- kvot mellan ekologisk och konventionell hektarskörd (procent)
- antal jordbruksföretag som ingår i beräkningarna
- antal jordbruksföretag i urvalet
- antal svarande jordbruksföretag
- antal jordbruksföretag i bortfallet.

Från företagen i urvalet för skörd vid ekologisk odling av spannmål, trindsäd och oljeväxter samlades dessutom följande uppgifter in:

- vattenhalt eller torrsubstanshalt (procent)
- omställd ekologisk areal, godkänd för produktion och försäljning av ekologiska grödor (hektar)
- totalskörd från omställd areal (ton).

Från företagen i urvalet för skörd vid ekologisk odling av matpotatis samlades dessutom följande uppgifter in:

- vändteg, osatt areal (hektar)
- bedömning av bortsortering (redovisas i detta dokument, avsnitt 1.2)
- bedömning av skördens kvalitet (redovisas i detta dokument, avsnitt 1.2)
- omställd ekologisk areal, godkänd för produktion och försäljning av ekologiska grödor (hektar)
- totalskörd från omställd areal (ton).

Från företagen i urvalet för skörd vid ekologisk odling av slåttervall samlades dessutom följande uppgifter in:

- arealen slåttervall som skördas som hö, hösilage, ensilage eller direktutfodras
- för skördemetoderna hö, hösilage och ensilage inhämtas uppgift om total skörd i ton eller kubikmeter. Informationen hämtas in för första skörden och även för var och en av eventuella återväxtskördar
- torrsubstanshalt (procent)
- balvikt eller balstorlek (kg eller cm)
- ekologiskt odlad slåttervallareal (hektar)
- ekologiskt odlad betesvallsareal (hektar)
- ej utnyttjad ekologisk vallareal (hektar).

1.1.3 Statistiska mått

Statistiken utgörs av skattningar av *totaler* (till exempel totalskördar) och *kvoter* (till exempel hektarskördar och andelar obärgade arealer).

1.1.4 Redovisningsgrupper

Statistiken redovisas totalt för riket samt uppdelat på län och produktionsområ-

den. Sverige är indelat i åtta produktionsområden utgående från de naturliga förutsättningarna för jordbruk. Indelningen i produktionsområden finns redovisad i "Områdesindelningar i lantbruksstatistiken 1998", MIS 1998:1.

Skattningar redovisas för följande grödor:

Spannmål: höstvetete (inklusive spelt/dinkelvetete, borstvetete, med flera typer av vetete), vårvete, råg, höstkorn, vårkorn (inklusive nakenkorn), havre (inklusive nakenhavre), rågvete, blandsäd och majs till mognad. Med blandsäd avses stråsädesblandningar eller blandningar av stråsäd och baljväxter. Råg och rågvete utgörs huvudsakligen av höstsådd råg och höstsådd rågvete. Marginella kvantiteter av varråg respektive varrågvete ingår också. I råg ingår även midsommarråg.

Trindsäd: ärter till mognad (kokärter och foderärter samredovisas) och åkerbönor till mognad.

Oljeväxter: höstraps, varraps, höstrybs, varrybs och oljelin till mognad.

Stråsädesgrödor (exklusive majs) till grönfoder: Här ingår höstvetete, vårvete, råg, höstkorn, vårkorn, havre, rågvete, blandsäd (med blandsäd avses stråsädesblandningar och blandningar av stråsäd och baljväxter) samt grödgruppen Stråsäd till grönfoder (grödkod 16 vid lantbrukarnas ansökningar om arealersättning).

Majs till grönfoder

Andra grödor än stråsädesgrödor till grönfoder: Här ingår ärter, åkerbönor, höstraps, varraps, höstrybs, varrybs, oljelin, samt grödgruppen Grönfoder (grödkod 80 vid lantbrukarnas ansökningar om arealstöd).

Matpotatis

Slåttervall (första skörd, återväxt och total inbärgad vallskörd)

Grödor som odlats för produktion av energi ingår i de redovisade kvantiteterna.

Vid redovisning av arealer skördade som grönfoder för stråsädesgrödor exklusive majs (tabell 18) ingår arealer med Stråsäd till grönfoder (grödkod 16 vid lantbrukarnas ansökningar om arealersättning). Vid redovisning av arealer skördade som grönfoder av spannmål totalt (tabell 33) ingår däremot inte arealer med Stråsäd till grönfoder (grödkod 16 vid lantbrukarnas ansökningar om arealersättning), utan enbart de grödor som ingår i undersökningen om tröskad skörd av spannmål.

För grödor skördade som grönfoder redovisas andel obärgad areal endast på riksnivå och för samtliga grödor och grödgrupper sammantaget.

Totalskörd från omställd ekologisk areal: Statistiken omfattar skörd som odlingen resulterar i som får märkas och säljas på marknaden med EU:s logotyp för ekologisk produktion. Produkterna kan även vara märkta med KRAV:s eller Demeters respektive logotyp om produktionen uppfyller antingen KRAV:s eller Demeters villkor för märkning. I samtliga fall kontrolleras regelverkets efterlevnad av något av de tre godkända kontrollorganen inom jordbruksområdet i Sverige. Dessa kontrollorgan är Kiwa Sverige AB, HS Certifiering AB och SMAK AB.

1.1.5 Referenstider

Växtodlingsår.

1.2 Fullständighet

För spannmål, trindsäd, oljeväxter och slåttervall innefattar undersökningen inte några variabler om grödornas kvalitet, vilken kan variera mellan olika odlingsmetoder och påverka skördens användbarhet.

Jordbrukarna gjorde i matpotatisundersökningen för ekologisk odling en bedömning av huruvida bortsorteringen var större än normalt. Där angav 60 % att bortsorteringen inte var större än normalt medan 17 % uppgav att så var fallet. Den kvalitetsegenskap som främst uppgavs förekomma i större utsträckning än under ett normalår var för 2015 ”små knölar” följt av ”skorv”.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

I denna undersökning kan urvalsfel, täckningsfel, mätfel, bortfallsfel och bearbetningsfel förekomma. Av dessa fel torde i första hand urvalsfelen men till viss del även mätfelen påverka tillförlitligheten i statistiken. Tillförlitligheten redovisas kvantitativt enbart genom precisionen (relativa medelfelet) i skattningarna, vilket främst avspeglar urvalsfel och effekten av andra slumpmässiga fel, däremot inte systematiska fel såsom mätfel.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Som urvalsram för statistiken om skörd från ekologisk odling har Jordbruksverkets administrativa register för ersättning för ekologisk odling (certifierad ekologisk produktion, omställd och under omställning, samt kretsloppsriktad produktion) använts. 2015 års aktuella uppgifter om jordbruksföretag och grödarealer har använts som urvalsunderlag. Urvalsmetoderna är desamma som för motsvarande undersökningar inom den ordinarie skördestatistiken. Urvalen drogs bland de jordbruksföretag som detta år brukade mer än 5,0 hektar åkermark.

För undersökningen om skörd vid ekologisk odling av *spannmål, trindsäd och oljeväxter* uttogs 1 847 företag av totalt 3 746 företag med ekologisk odling av någon av de aktuella grödorna. Urvalet fördelades på 101 skördeområden (SKO) av rikets samtliga 106 SKO. Undantag gjordes för fem fjällbygdsområden där praktiskt taget ingen odling av spannmål, trindsäd eller oljeväxter förekommer. Urvalet drogs som ett stratifierat pareto π ps-urval (probability proportion to size) med SKO som strata. Varje företags urvalssannolikhet beror på företagets areal av undersökningsgrödorna samt dess grödfördelning. Stor areal av de aktuella undersökningsgrödorna ger ökad sannolikhet att komma med i undersökningen.

För ekologisk odling av matpotatis var urvalet stratifierat efter produktionsområdesgrupper och företagens odlingsareal, totalt sex strata. Fem skördeområden i fjällbygden där praktiskt taget ingen odling av matpotatis förekommer har undantagits. Uttagning av företagen sker med hjälp av ett obundet slumpmässigt urval inom strata. För 2015 års undersökning uttogs totalt 152 företag av totalt 381 företag med ekologisk matpotatisodling.

För 2015 års undersökning gjordes vissa ändringar i designen för vallurvalet. Tidigare drogs två urval, ett för samtliga vallodlare och ett för ekologiska

gårdar. Dessa två urval är nu ersatta av ett, som dock är stratifierat på om gården odlar ekologiskt eller konventionellt för att kunna göra skattningar av ekologiska och konventionella vallskördar. Dessutom är urvalet stratifierat på om vallen var långliggande eller kortliggande, gårdens vallareal i tre storlekar, samt po8. Gårdar vars enda vallgröda var grödkod 49 (Slåtter och betesvall på åkermark med en vallgröda som ej är godkänd för miljöersättning) lades i ett eget stratum. Totalt ingick 1269 företag i urvalet, varav 476 var ekologiska gårdar.

2.2.2 *Ramtäckning*

Mellan tidpunkten för urvalsramens upprättande och undersökningstillfället kan förändringar ske i företagsbeståndet. I och med att årets aktuella uppgifter om jordbruksföretag och grödarealer används som underlag för urvalen blir både över- och undertäckningen begränsad för de aktuella undersökningarna.

Ekologiskt odlade arealer vid jordbruksföretag som inte ansöker om ersättning för ekologisk odling ingår i skattningarna för konventionell odling. För slåttervall kan det finnas arealer utanför Jordbruksverkets register avseende ersättning för ekologisk odling som ligger nära den ekologiska odlingen, genom till exempel marginella insatser av kemiska växtskyddsmedel och syntetiskt framställda mineralgödselmedel.

2.2.3 *Mätning*

Uppgifterna samlas in via internet både i de fall då jordbrukarna lämnar sina skördeuppgifter direkt till SCB och då motsvarande uppgifter hämtas in genom telefonintervjuer. För att lantbrukarna ska känna trygghet vid uppgiftslämnandet och för att minska risken för missförstånd används intervjuare som har lantbrukserfarenhet. Dessa intervjuare kan också bedöma om uppgifterna är rimliga och reda ut eventuella oklarheter direkt med uppgiftslämnarna. Webbsystemet innehåller dessutom olika kontroller för att undvika misstag möjligaste mån.

Informationsbrev och frågeformulär finns återgivna i Fördjupad dokumentation av statistiken. Den finns publicerad på Jordbruksverkets webbplats under Mer om statistiken, vegetabilieproduktion.

För skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter gäller att många jordbrukare uppger att det är svårt att bedöma skördens storlek för grödor som används som foder på den egna gården. Även för avsalugrödor kan det vara svårt för jordbrukaren att lämna säkra uppgifter i de fall grödan ännu inte sålts vid intervjutillfället. Förekomsten av obärgade arealer och arealer skördade som grönfoder kan variera mycket mellan olika företag och regioner. Detta medför att statistiken om obärgade arealer och arealer skördade som grönfoder är mycket osäker.

För skörd av matpotatis gäller att många jordbrukare uppger att det är svårt att bedöma skördens storlek vid tidpunkten då uppgifterna ska lämnas, som ofta infaller innan man hunnit leverera eller börjat sortera sin skörd. Förekomsten av obärgade arealer kan variera mycket vilket får till följd att uppgifterna om obärgade arealer är osäkra.

För skörd av slåttervall gäller att många olika skördemetoder tillämpas. Ofta tas såväl första skörd som en eller flera återväxtskördar, ofta på olika arealer. Att då ange kvantiteter i vikt eller volym samt en generell torrsbstanshalt kan vara svårt för lantbrukarna.

Undersökningen om slåttervall omfattar bara slåttervall, första skörd och återväxt som tillvaratas för inbärgning. Återväxt som betas ingår alltså inte i undersökningen. Betesvall ingår inte heller i undersökningen. Skälet är att det knappast är möjligt för jordbrukarna att kunna uppge hur stor skörd som tillvaratas genom bete. Möjligen skulle någon schablonartad bedömning kunna göras om att skörden som tillvaratas genom bete utgör en viss procentandel av skörd som inbärgas som till exempel hö eller ensilage. Någon sådan bedömning har dock inte gjorts. Uppgifter har inhämtats för varje återväxtskörd, men eftersom fördelningen mellan dessa kan vara ganska osäker redovisas endast den sammanlagda återväxtskörden.

Uppgiftslämnarfel och eventuella intervjuareffekter kan inte kvantifieras.

2.2.4 Svarsbortfall

Bortfallets storlek fördelat på län och produktionsområden redovisas tillsammans med undersökningsresultaten.

För spannmål, trindsäd och oljeväxter gäller att vid beräkningarna av till exempel hektarskörddar hanteras bortfallet genom att uppräknings görs inom skördeområde. Sålunda antas bortfallet ha samma fördelning och förväntade medelvärde som det bearbetade materialet inom varje skördeområde.

För matpotatis och slåttervall gäller att bortfallet hanteras med rak uppräknings inom strata.

Bortfallet bedöms inte leda till några systematiska fel.

2.2.5 Bearbetning

Uppgifterna granskas vid SCB. I samband med bearbetning av uppgifterna görs manuella och maskinella kontroller. Vid behov tas förnyad kontakt med uppgiftslämnarna. Säkerheten i bearbetningsprocessen bedöms vara god.

Vid skattning av totalskörd avseende kärnskörd och fröskörd för *spannmål, trindsäd och oljeväxter* har nedkorrigering gjorts av grödarealerna till att avse spannmål, trindsäd och oljeväxter till mognad. Areal skördad som grönfoder redovisas i separata tabeller. På grund av oregelbunden förekomst av arealer skördade som grönfoder är beräkningen av dessa arealer osäker. Grönfoderarealerna har beräknats utifrån uppgifter som lantbrukarna lämnat i samband med intervjuerna om skördens storlek.

Hektarskördarna och totalskördarna påverkas av andelen obärgad areal på så sätt att de blir lägre ju större andelen obärgad areal är. Uppgifterna om obärgade arealer är liksom uppgifterna om arealer skördade som grönfoder mycket osäkra.

Från och med år 2004 redovisas de uppgivna kvantiteterna avseende kärnskörd av spannmål vid 14,0 % vattenhalt. Tidigare har tröskad spannmål redovisats vid 15,0 % vattenhalt. Tröskad trindsäd (ärter och åkerbönor) redovisas vid 15,0 % och tröskade oljeväxter vid 9,0 % vattenhalt. För skörd av grönfoder efterfrågas kvantiteternas torrsbstanshalt. De uppgivna kvantiteterna omräknas till 30,0 % torrsbstanshalt.

För Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län har arealer som i samband med ansökan om ersättning redovisats som höstkorn förts över till vårkorn.

Totala skördar har för samtliga grödor beräknats på basis av skattade hektarskördar och totala ekologiskt odlade grödarealer. De ekologiskt odlade arealerna har hämtas från två olika datakällor. Merparten av arealerna baseras på underlaget till det Statistiska meddelandet ”Ekologisk växtodling 2015” JO 13 SM 1601. Detta underlag har inhämtats av Jordbruksverket från de tre godkända kontrollorganen, Kiwa Sverige AB, HS Certifiering AB och SMAK AB. Dessutom har grödarealer från Jordbruksverkets administrativa register för ersättning för ekologisk odling avseende kretsloppsriktad produktion använts.

Tidigare år, sedan starten av denna statistik år 2003, har ekologiska grödarealer enbart hämtats från Jordbruksverkets register med arealer som odlats enligt reglerna för ersättning för ekologisk odling. För år 2015 var det inte möjligt att få tillgång till detta register avseende det nya Landsbygdsprogrammet 2014-2020 inför publiceringen av statistiken i juni.

För *matpotatis* erhålls den reducerade hektarskörden genom att korrigera den totala hektarskörden för bortsortering och småfallande. Reducering av skörden på grund av småfallande och bortsortering sker med hjälp av standardtal. Standardtalen baseras på uppgifter från 1987–1998 års ordinarie objektiva skördeuppskattningar på produktionsområdesnivå och för riket. För *matpotatis* beräknades standardtalet för bortsortering av småfallande och rötskadade på riksnivå till 9,5 %. För *färs*potatis görs ingen korrigering för bortsortering. Samma korrigeringsfaktor har använts både för konventionell och ekologisk odling eftersom inget underlag finns för bortsortering för respektive odlingsssystem. Andel obärgad areal skattas utifrån uppgifter som lämnats av jordbrukarna i undersökningen. Eventuell obärgad areal sänker den reducerade hektarskörden. Totalskörden beräknas genom att den reducerade hektarskörden multipliceras med *matpotatis*arealen enligt Jordbruksverkets register med arealer som odlats enligt reglerna för miljöersättning för ekologisk odling.

För slåttervall omräknas de uppgivna kvantiteterna till 16,5 % vattenhalt (hövikt). För första skörden beräknas hektarskörden som kvoten mellan skattad totalskörd och skattad areal på läns-, produktionsområdes- respektive riksnivå. Återväxten tillvaratas i regel genom flera skördar. Vid beräkningarna har dessa lagts ihop till en total återväxtskörd. Skattningarna har skett på motsvarande sätt som för första skörden och med samma areal, det vill säga hela slåttervallarealen. Detta även om återväxten inte tillvaratagits på hela arealen, vilket innebär att de redovisade hektarskördarna blir lägre än om skattningen skulle ha avsett enbart tillvaratagen återväxtareal.

På basis av hektarskördarna och den aktuella slåttervallarealen beräknas den totala inbärgade skörden av slåttervall. Total vallareal som odlats ekologiskt har också fördelats på slåttervallareal, betesvallareal och ej utnyttjad vallareal med hjälp av de uppgifter som insamlats.

För framtagning av skörd vid *konventionell odling* har specialbearbetningar av underlag från de ordinarie officiella skördeundersökningarna genomförts. Vid dessa bearbetningar har skördeuppgifter för arealer med ersättning för ekologisk odling inte tagits med i beräkningen.

För län, produktionsområden och riket görs skattningar utifrån det underlag som finns tillgängligt inom respektive region. De redovisade uppgifterna för riket är således inte en summa av beräkningsresultaten för länen eller produktionsområdena utan utgör en egen skattning.

2.2.6 Modellantaganden

Hektarskördeskattningen baseras på uppgifter från företag med mer än 5,0 hektar åkermark. Vid beräkning av totalskörd för ekologisk odling används grödarealer för företag som brukar mer än 2,0 hektar åkermark under 2015. Vid beräkning av totalskörd har ett antagande gjorts om att hektarskörden är densamma för företag med upp till 5,0 hektar åkermark som för större företag.

För matpotatis täcker undersökningen inte lagringsförluster även om en del av dessa kan ha beaktats.

Vid beräkning av företagets totala skörd av slättervall har all skörd oavsett tillvaratagningsätt omräknats till skörd av hö. Standarddensiteter för olika balar och silotyper vid olika vattenhalter har använts för att räkna om volymer till hövikt. Ett omfattande arbete har lagts ned på att få dessa densiteter så korrekta som möjligt men standarddensiteterna kan ge upphov till systematiska fel.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Som mått på precisionen anges det relativa medelfelet uttryckt i procent av den skattade skörden. Medelfelet avspeglar främst urvalsfel och effekten av andra slumpmässiga fel, däremot inte systematiska fel såsom mätfel. Med hjälp av medelfelet kan ett konfidensintervall beräknas på följande sätt. För en skattad hektarskörd på 4 500 kilo per hektar och ett medelfel på 3,0 % kan man med liten felrisk (5 %) säga att intervallet $4\,500 \pm 2 \times 3 \% \times 4\,500$ (dvs. 4 230–4 770 kilo per hektar) omfattar den verkliga hektarskörden. Detta gäller under förutsättning att andra fel än slumpfelen är små. Hur stort medelfel som kan accepteras sammanhänger med användningen av statistiken.

Medelfel redovisas för hektarskördar och totalskördar. För vissa grödor är medelfelet för totalskörden ofta större än medelfelet för hektarskörden. För spannmål och trindsäd är anledningen en osäkerhet i justeringen av grödans areal för arealer skördade som grönfoder. För slättervallarna är anledningen en osäkerhet i uppdelningen av vallarealen då den fördelats på slättervallareal, areal betesvall och ej utnyttjad vallareal.

För att skörderesultat för en gröda ska redovisas krävs att det finns uppgifter från minst 20 jordbruksföretag och att medelfelet är högst 35 %.

Från och med 2011 års slutliga statistik redovisas medelfel även för obärgade arealer och för arealer skördade som grönfoder. För att obärgad areal och areal skördad som grönfoder för en gröda ska redovisas krävs att det finns uppgifter från minst 20 företag. Antal företag som utgör underlag för statistiken om obärgade arealer är detsamma som antalet företag som utgjort underlag för motsvarande tröskade hektarskördar och totalskördar. Antal företag som utgör underlag för statistiken om grödarealer skördade som grönfoder är summan av antalet företag som utgjort underlag för motsvarande tröskade skördar och antalet företag som skördat hela grödarealen som grönfoder. För obärgade arealer och för arealer skördade som grönfoder finns däremot inget begränsning gällande medelfel. De högsta medelfelen finns vanligen när arealerna är förhållandevis små.

B.3 Aktualitet

För denna statistik ges ingen redovisning av preliminära resultat. Efter att uppgifter om ekologiskt odlade arealer blivit tillgängliga under sensvåren, året efter referensåret, påbörjas beräkningarna av skördestatistiken för ekologisk och konventionell odling.

3.1 Frekvens

Undersökningen genomförs årligen under hösten. Skördar och obärgade arealer för ekologisk och konventionell odling publiceras vid ett tillfälle per år: – Resultat för län, produktionsområden och riket (juni året efter skörd).

3.2 Framställningstid

Resultat publiceras omkring 10 månader efter skörden.

3.3 Punktlighet

Publicering sker enligt publiceringsplan för Sveriges officiella statistik.

B.4 Jämförbarhet och sam användbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Redovisning av skörd för ekologisk och konventionell odling gjordes för första gången inom ramen för den officiella statistiken för 2003 års skörd.

Under 2014 gick det inte att söka nya eller utökade åtaganden för certifierad ekologisk produktion eller kretsloppsriktad produktion. Detta medför att Jordbruksverkets register med arealer som odlats enligt reglerna för ersättning för ekologisk odling avseende 2014 inte omfattade ny tillkommen ekologiskt odlad areal under 2014.

Från och med år 2007 redovisas inte längre *ej stödberättigad areal* i samband med stödansökningarna, så dessa arealer kan inte längre beaktas vid beräkningen av de totala skördarna. Tidigare ingick även *ej stödberättigande areal* som inte varit underlag för utbetalning av ersättningen för ekologisk odling, till exempel därför att grödan lämnats oskördad som en följd av för mycket ogräs. Ej stödberättigad areal kan dock ingå i arealunderlaget för beräkning av totalskörd för 2015 (se avsnitt 2.2.5.) beroende på att merparten av arealunderlaget inte hämtats från Jordbruksverkets register med arealer som odlats enligt reglerna för ersättning för ekologisk odling.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Den redovisade statistiken baseras på den faktiska odlingen. Vid jämförelser av hektarskördar för olika odlingsformer bör man tänka på att även andra aspekter än själva odlingstekniken kan ha inverkat på skillnaden i skördenivå.

I och med att den ekologiskt odlade arealen i något större utsträckning är belägen i skogsbygd jämfört med den konventionella odlingen kan en del av skillnaden i skördenivå förklaras av att skogsbygderna i allmänhet visar en lägre skördeavkastning än slättbygderna.

Kvoten på riksnivå påverkas starkt av var i landet den ekologiska respektive den konventionella odlingen huvudsakligen är belägen. Studera därför samtidigt kolumnen ”Andel av total grödareal” samt areal konventionell odling för de olika länen och produktionsområdena. Som exempel kan ges att om det finns ett

område med omfattande odling, där andelen ekologiskt odlad areal är liten samtidigt som den konventionellt odlade arealen är stor, påverkas kvoten för hela riket i hög grad av den konventionella hektarskörden för grödan i det aktuella länet eller produktionsområdet. Kvoten visar alltså inte en jämförelse mellan ekologisk och konventionell avkastning på en given areal. Sådana jämförelser mellan ekologisk odling och konventionell odling på likvärdig areal görs inom forsknings- och försöksverksamheten. Tendensen att arealer med god avkastningspotential i högre utsträckning odlas konventionellt gör att kvoten mellan ekologiskt och konventionell odling kan bli lägre när man jämför de faktiskt odlade arealerna. Det kan också medföra att kvoten på riksnivå blir lägre än på regional nivå, eftersom skillnaden i bördighet, jordarter, klimat med mera är mindre på regional nivå än på riksnivå.

En annan faktor som samvarierar med skördenivån är odlingsarealen. När det gäller potatis finns det en tendens att odlingsarealen vid ekologisk odling är mindre än vid konventionell odling, vilket bör vägas in då hektarskördarna från de olika odlingsformerna jämförs.

Ytterligare en aspekt är att antalet år då en gröda med skörd kan tas ofta är färre inom ekologisk odling än inom konventionell. Det beror på att de ekologiska växtföljderna på jordbruksföretag som inte odlar vall vanligen innehåller gröngödslingsgrödor för att tillföra växtnäring och hämma ogrästtillväxt. I den redovisade statistiken jämförs de årliga hektarskördarna för ekologisk och konventionell odling utan att beakta eventuella skillnader i växtföljdsintensitet.

De grödarealer och totalskördar vid ekologisk odling som redovisas för 2003 avser all areal med ersättning för ekologiska produktionsformer medan motsvarande resultat som redovisas för åren 2004–2007 avser jordbruksföretag med mer än 2,0 hektar åkermark. De grödarealer och totalskördar för ekologisk odling som redovisas 2008-2015 avser grödarealer med ersättning för ekologisk odling som ingick i Lantbruksregistret (LBR).

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Slutliga resultat från den ordinarie skördestatistiken för spannmål, trindsäd, oljeväxter, potatis och slättervall 2015 redovisas i ett Statistiskt meddelande (JO 16 SM 1601). Denna statistik avser både ekologiskt och konventionellt odlade grödor genom ett representativt urval av jordbruksföretag.

Vid jämförelse med annan statistik om ekologisk odling bör man vara uppmärksam på vilka definitioner som används. I ”Jordbruksstatistisk sammanställning 2016 med data om livsmedel – tabeller” (tidigare Jordbruksstatistisk årsbok) redovisas dels grödarealer med ersättning för ekologisk odling, dels arealer som också är omställda för ekologisk produktion – godkänd för försäljning med ekologisk märkning.

För skördestatistiken har vissa omräkningar av grödarealerna skett, vilket innebär att de inte överensstämmer helt med motsvarande grödarealer med ersättning för ekologisk odling enligt ”Jordbruksstatistisk sammanställning 2016 med data om livsmedel – tabeller”. Om grödan till viss del skördats som grönfoder har arealerna i skördestatistiken avseende kärnskörd och fröskörd reducerats för detta. De arealer som redovisas i skördestatistiken avseende kärnskörd och fröskörd är därför inte desamma som lantbrukarna sökt ersättning för, utan avser att visa hur stor areal som odlats för skörd av mogen gröda. Se

vidare under 1.1.4. Redovisningsgrupper och 2.2.5 Bearbetning.

Uppgifterna som ligger till grund för beräkning av totala skördar från omställd ekologisk areal hämtas årligen från godkända kontrollorgan för ekologisk odling. Det bör påpekas att siffrorna för ekologisk produktion inte är helt jämförbara med uppgifterna över den totala arealen i riket, bland annat för att insamlingsmetoderna skiljer sig åt. Skillnaderna beskrivs närmare i Ekologisk växtodling 2015 (JO 13 SM 1601).

B.5 Tillgänglighet och förstälighet

5.1 Spridningsformer

Statistiken publiceras årligen i Statistiska meddelanden (SM-serie JO 14) och i vissa fall också genom Statistiknyheter. Publiceringen sker på Jordbruksverkets webbplats www.jordbruksverket.se under Ta del av statistiken och på SCB:s webbplats www.scb.se/jo0608/. De som önskar erhålla Statistiska meddelanden med jordbruksstatistik i pdf-format per e-post kan anmäla det till statistik@jordbruksverket.se.

En sammanfattning av resultaten redovisas i ”Jordbruksstatistisk sammanställning 2016 med data om livsmedel – tabeller” på Jordbruksverkets och SCB:s webbplatser (tidigare Jordbruksstatistisk årsbok).

5.2 Presentation

Resultaten presenteras i form av tabeller, diagram och kommenterande text.

5.3 Dokumentation

Dokumentation sker i Statistiska meddelanden; serie JO 14, JO 16 och JO 17, samt i denna Beskrivning av statistiken. Dessutom finns en så kallad Fördjupad dokumentation av statistiken. Den finns publicerad på Jordbruksverkets webbplats under Mer om statistiken, vegetabilieproduktion.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Primärdata finns sparat vid SCB i avvaktan på arkivering eller gallring. Specialbearbetningar kan utföras mot betalning enligt självkostnadsprincipen.

5.5 Upplysningstjänster

Vid frågor om statistiken kontaktas SCB:

Gerda Ländell, tfn. 019 - 17 68 07, gerda.landell@scb.se

Anna Redner, tfn. 019 – 17 67 05, e-post anna.redner@scb.se

Gunnel Wahlstedt, tfn.019 – 17 62 45, e-post gunnel.wahlstedt@scb.se